

LA RENDA BÀSICA A LES ILLES BALEARS: DE LA TEORIA A LA RECERCA DE LA VIABILITAT DE LA PROPOSTA

Grup d'Economia I Treball

Ateneu Pere Mascaró

Palma, 17 de novembre de 2012

- 1.- Presentació
- 2.- Escenaris
- 3.- Conclusions

1.- Presentació

- Quan parlem de renda bàsica, parlem d'entrada de la necessitat d'interpretar l'economia des de una perspectiva diferent, lluny de l'actual i fracassada “economia ortodoxa” imperant.
- El seu càlcul econòmic és necessari.
  - en primer lloc, per poder fer una tasca divulgativa, pedagògica i didàctica per a mostrar la viabilitat de la renda bàsica.
  - En segon lloc el càlcul econòmic es un complement necessari, per afavorir que la renda bàsica estigui present en les propostes electorals dels partits progressistes i en les propostes emancipadores dels moviments socials.
- L'Ateneu Pere Mascaró, com a soci integrant de la Xarxa Renda Bàsica, vol fer la seva modesta i petita aportació, amb aquesta ponència col·lectiva que intenta quantificar un possible cost d'implantació de la Renda Bàsica a Les Illes Balears. Es una aproximació feta des de el voluntarisme i la manca de recursos institucionals.

- La ponència vol contribuir a debatre millor el problema.
- El que volem posar a debat es que l'estimació d'una aplicació universal de la RB a les Illes suposaria un import de 7.797.050.820 € ; el 31,9 % del PIB de les Illes Balears a l'any 2011.
- La quantitat pareix inassolible a curt, i fins i tot a mig termini, en l'actual panorama de la recaptació pública i dels pressuposts estatals i autonòmics.

- Però si pensam en termes de qüestionar integralment la lògica del sistema, i ens posam a pensar en les necessitats de la població i en la manera d'ajudar-la a accedir als recursos econòmics bàsics i essencials, igual el problema se pot plantejar d'una altra manera.
- Els números també diuen que es possible aplicar la renda bàsica a les nostres Illes. . No estam davant una qüestió de manca de producció de riquesa, sinó més bé de com es distribueix la mateixa.

- Si tenim la possibilitat d'aconseguir un objectiu viable de justícia i d'evitar el patiment al conjunt de la nostra població, perquè no lluitar per trobar els mecanismes adients per fer-ho possible?
- *La força moral de l'objectiu, si es converteix amb consciència social, es una condició necessària per fer avançar la seva implantació.*
- *Es evident que sense un plantejament global de reforma fiscal des de l'àmbit de l'estat i sense un ajustament democràtic i federal dels ingressos fiscals, les possibles accions des de el sector públic de les Illes estan molt limitades.*

- Tenim doncs, unes propostes de renda bàsica que no son utòpiques, sinó més bé justes, i fins i tot necessàries, des de l'òptica d'una bona economia. El problema el tenim en la manera concreta de com arribar-hi.
- Però la magnitud de la crisi, els patiments de la gent i el desenvolupament de la contesta crítica als abusos del sistema, fan que molts esdeveniments s'accelerïn i que utopies com l'aturada dels desnonaments, comencin a percebre's com a possibles, i fins i tot, com a necessàries.
- Perquè no pot passar el mateix en la Renda Bàsica a les Illes Balears? Per a molta gent que estan fora del circuit productiu i amb seriosos riscos d'exclusió social, la RB es l'única esperança realista per a un futur millor. I també es el matalàs social, que ens permetria poder anar canviant sense costs traumàtics, el component estructural caducat de l'actual model productiu.

2.- Escenaris

- En primer lloc es quantificarà el seu cost, d'una manera senzilla i sense entrar en aspectes relatius a possibles canvis polítics. No comptam amb la informació fiscal imprescindible, que seria allò més adient, atès que la implantació eficient d'un programa d'aquestes característiques ha de partir de la integració del sistema fiscal amb el sistema de garantia d'ingressos.
- En un segon apartat, es proposa un itinerari cap a la implantació a llarg termini de la RB a les nostres Illes. Es prioritza l'aplicació de prestacions categòriques a col·lectius sobre els quals hi ha una major legitimitat d'intervenció pública a nivell social i un major consens polític. També s'ha tingut en compte a l'hora de seleccionar els col·lectius prioritaris que aquest instrument pugui tenir una major eficiència en termes de reducció de les desigualtats, al temps que es mantenen les seves característiques essencials (universalitat, no means-test, no compromís d'activitat) que permeten una implantació amb baixos costos de gestió.

- Comparació amb el PIB. Però hem optat per comparar els resultats relatius dels distints models sobre les dades de 2008, on es manté la tendència de creixement limitat del PIB i una distribució consolidada del pressupost públic.
- A més hem optat per fer estimacions relatives a aquelles despeses públiques que amb l'aplicació de la RB es podrien deixar de produir. Però hem descartat restar tot allò que té a veure amb despeses de gestió de programes.

Quantificació RB 2011

Taula 1. Quantificació de la Renda Bàsica a les Illes per 2011

	Persones	Llars
Nombre	1.113.114	417.565
Persones majors de 18 anys	912.936	
Persones menors de 18 anys	200.178	
Model A		
Anual 100% SMI	8.567.415.835	3.213.914.292
Model B		
Anual 100% SMI Adults	7.026.685.805	
Anual 50% SMI Menors	770.365.015	
	7.797.050.820	
Quantia anual SMI	7.696,80	
Llindar de pobresa	8.409,00	
PIB 2011	26.859.090.000,00	
Percentatge RB sobre PIB	31,90	11,97

Fonts:

Padró Municipal d'Habitants 2011, IBESTAT, per a la població
Pel PIB. Memòria del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears

Despesa imputable

Taula 2. despesa realitzada a 2011 imputable a RB

Concepte	Beneficiaris	Despesa imputable a RB
Jubilats	103.100	793.292.640,00
Viudetat	43.565	335.206.536,00
Incapacitat permanent	18.700	143.885.280,00
Orfandat	5.170	39.780.048,00
Favor Familiar	140	778.681,72
Renda Mínima d'Inserció	2.327	6.499.457,63
Renda Activa d'Inserció	2.386	1.174.000,00
Subsidis assistencials per desocupació	44.703	228.521.736,00
Pensions SOVI	6.000	28.490.400,00
Pensions no contributives	8.258	38.326.869,00
FAS	11	25.925,78
LISMI	209	580.855,49
Prestacions per fill a càrrec	15.997	4.655.127,00
Prestacions d'atur	36.418	561.394.769,37
Programa de Requalificació Professional	3.086	7.887.816,00
Total	290.070	2.190.500.141,99

Fonts: Memòria CES Illes Balears. 2011

Comparativa PIB 2008

Taula 3. Cost de la Renda Bàsica a les Illes per 2008

	Persones	Llars	Nacionals
Nombre	1.072.884	408.200	849.858
Persones majors de 18 anys	879.979		697.054
Persones menors de 18 anys	192.905		152.804
Cost anual 100% SMI	7.724.764.800	2.939.040.000	6.118.977.600
Cost anual 100% SMI Adults	6.335.852.089		5.018.785.428
Cost anual 50% SMI Menors	694.456.356		550.096.086
	7.030.308.444		5.568.881.514
Quantia anual SMI	7.200,00		7.200,00
Llindar de pobresa	8.303,20		8.303,20
PIB	27.334.601.000,00		27.334.601.000,00
Percentatge RB sobre PIB	28,26	10,75	22,39
Percentatge RB sobre PIB (model b)	25,72		20,37
Percentatge de Sanitat sobre PIB	5,55		5,55
Percentatge d'Educació sobre PIB	4,45		4,45
Percentatge de Protecció social sobre PIB	11,11		11,11
Percentatge despesa CAIB sobre PIB	11,71		11,71
Percentatge despesa pública sobre PIB	37,97		37,97

Itinerari

- Malgrat en les condicions fiscals i financeres de les Illes la implementació de la RB a les Illes sigui inassumible, s'ha de treballar per anar avançant en aquesta direcció. Per tant s'han de proposar alternatives que permetin anar aconseguint objectius vinculats. El treball de legitimació d'aquest instrument per a reduir les desigualtats socials i aconseguir una major cohesió social s'ha de fonamentar en el desplegament de programes de garantia d'ingressos que s'ajustin als criteris bàsics de la RB.
- Criteris:
  - Mentenir característiques essencials: malgrat redueixin la població beneficiària, apliquin sistemes no selectius i no condicionats a compromisos.
  - Legitimació de sectors de població: menors i majors.
  - Eficiència en la reducció de desigualtats: menors, majors i vulnerables.

Prestació universal per menor

- AVANTATGES
- El fet d'assignar una RB a tots els menors d'edat, sense tenir en compte criteris d'accés, ni compromisos de permanència, suposa implementar el model en el seu estat més pur possible.
- Per l'objectiu d'implementar la RB al conjunt de la població aquesta primera passa tindrà un efecte generacional, a llarg termini tindrem una generació que ha "viscut" la RB.
- Tindrà efectes positius sobre la natalitat.
- Permetrà millorar el nivell d'estudis de la població.
- Permetrà reduir significativament la pobresa al col·lectiu més pobre.
- Es compensarà un dèficit històric de la política social espanyola: la feblesa de la política d'ajuts a la família.
- Reforça el sentit de la ciutadania des del naixement i el sentiment de responsabilitat pública en la criança dels infants.
- Està en línia amb els convenis internacionals de prioritzar les polítiques de menors.
- Garanteix la criança dels infants en unes condicions econòmiques bàsiques, amb els efectes positius que té aquest fet sobre la salut, sobre l'educació, etc.

Quantificació

Taula 6. Quantificació de la Prestació Univeral per menors a menors de 18 anys a 2011

	Persones	Equivalència
Nombre de menors de 18 anys	200.178	
Anual 50% SMI	770.365.015	568.129.286,16
Quantia anual SMI	3.848,40	2.838,12

Percentatge PUM sobre PIB	2,87	2,12
---------------------------	------	------

A 2008

Percentatge de Sanitat sobre PIB	5,55
Percentatge d'Educació sobre PIB	4,45
Percentatge de Protecció social sobre PIB	11,11
Percentatge despesa CAIB sobre PIB	11,71
Percentatge despesa pública sobre PIB	37,97

Pensió Bàsica

- L'establiment d'una Pensió Bàsica suposa que totes aquelles persones de 65 o més anys tenen uns ingressos garantits. L'evolució recent que ha seguit el sistema de Seguretat Social ha suposat un gran avanç en la millora de les pensions més baixes, millorant substancialment la seva equitat. A 2011 l'estat ha aportat més de 2.700 milions d'euros a la Seguretat Social en concepte de complement de mínims, per tal d'assegurar que totes aquelles persones beneficiaris del sistema contributiu que tenien una pensió per davall d'un llindar puguin veure incrementada la seva renda.
- Essent així, pareix que l'esforç complementari que s'ha de fer a les Illes per implementar una prestació d'aquestes característiques serà menys important que a les alternatives anteriors.

Quantificació Pensió bàsica

Taula 7. Quantificació de la Pensió Bàsica per a majors de 65 anys a 2011

	Persones
Nombre de majors de 65 anys	158.671
Cost anual 100% SMI	1.221.258.953
Quantia anual SMI	7.696,80
PIB	26.859.090.000,00

Percentatge PB sobre PIB	4,55
--------------------------	------

A 2008

Percentatge de Sanitat sobre PIB	5,55
Percentatge d'Educació sobre PIB	4,45
Percentatge de Protecció social sobre PIB	11,11
Percentatge despesa CAIB sobre PIB	11,71
Percentatge despesa pública sobre PIB	37,97

Despesa imputable a Pensió Bàsica

Taula 8. Despesa realitzada en el col·lectiu de majors de 65 anys

	Persones majors de 65	Despesa
Pensions de jubilació i viudetat	131.327,00	1.010.797.653,60
Complements de mínims		67.658.750,00
Pensions SOVI	6.000	28.490.400,00 €
Pensions no contributives i complements de mínims	4.523	20.993.411,07 €
FAS	11	25.925,78 €
Incapacitat permanent majors 65 anys	135	1.038.744,00
Total	141.996,00	1.129.004.884,45

Renda Mínima Garantida

- La tercera proposta per anar avançant cap a la RB consisteix en establir la Renda Mínima Garantida. Aquest instrument assegura uns ingressos mínims a totes les persones, si bé implica la prèvia comprovació d'ingressos, però no s'exigeix compromís d'activitat. La gestió d'aquesta prestació implica el desplegament de sistemes de verificació i control dels beneficiaris, té costos de gestió afegits. Aquest element no es produïa en les propostes anteriors.
- Per altra part, aquest instrument és complementari dels anteriors, per la qual cosa proposam que només s'apliqui a les persones menors d'edat i a les menors de 65 anys.

Quantificació RMG

Taula 9. Quantificació de la Renda Mínima Garantida pel col·lectiu en risc de pobresa

	Persones
Nombre de persones en risc de pobresa (18 a 64 anys)*	201.713
Cost anual 100% SMI	1.552.547.074
Quantia anual SMI	7.696,80
PIB	26.859.090.000,00

Percentatge RMG sobre PIB	5,78
---------------------------	------

A 2008

Percentatge de Sanitat sobre PIB	5,55
Percentatge d'Educació sobre PIB	4,45
Percentatge de Protecció social sobre PIB	11,11
Percentatge despesa CAIB sobre PIB	11,71
Percentatge despesa pública sobre PIB	37,97

*Estimació realitzada a partir de l'Enquesta de Condicions de Vida 2010 de l'INE

Despesa imputable a RMG

Taula10. Despesa realitzada en el col·lectiu de persones pobres

	Persones	Despesa
Renda Mínima d'Inserció	2.327	6.499.457,63 €
Renda Activa d'Inserció	2.386	1.174.000,00 €
Subsidis assistencials per desocupación	44.703	228.521.736,00 €
Ajuts d'emergència		5.517.142,85 €
PREPARA	3.086	7.887.816,00 €
Total	52.502	249.600.152,48 €

3.- Conclusions

- 1.- Implementar la Renda Bàsica a les Illes Balears actualment suposaria destinar el 31,9% del Producte Interior Brut a aquesta finalitat. A hores d'ara, en l'actual marc institucional, polític, fiscal i econòmic, es planteja com un repte inabordable.
- 2.- S'ha de seguir avançant en la reducció de les desigualtats socials i la Renda Bàsica es pot anar implementant de manera progressiva mitjançant el desplegament de programes o instruments que actuïn sobre la distribució de la renda. Aquests instruments han d'integrar els sistema impositiu i el sistema de protecció, per tal de ser més eficients i aplicar tot l'esforç a la finalitat establerta.
- 3.- La Prestació Universal per fill menor és una alternativa idònia, atès que actua sobre el col·lectiu amb majors taxes de pobresa i mantén els elements fonamentals de la RB (universalitat, no comprovació d'ingressos i no compromís d'activitat). L'aplicació d'aquest instrument a les nostres Illes suposaria entre el 2,8% i el 2,1% del Producte Interior Brut. Aquestes magnituds són més assequibles per a la nostra realitat.
- 4.- La Pensió Bàsica permet garantir uns ingressos mínims a totes les persones majors de 64 anys. La seva aplicació a les nostres Illes suposaria 93 milions d'euros. És la proposta més accessible i, probablement, la que té una major legitimació en el conjunt de la societat.
- 5.- L'aplicació de la Renda Mínima Garantida, que en la proposta que es formula assegura uns ingressos a totes les persones pobres de 18 a 64 anys, ens torna a situar a nivells de costos molt elevats, més de 1.200 milions d'euros.

UNA NOTA PER L'OPTIMISME....

Gráfico 20: El gobierno debería reducir las diferencias de ingresos

